

Vida Austera v, iv, O. C., 778a6); però en l'altra forma: «l'antiga casa pairal dels Avellàs, opulenta --- residència del Col·legi --- construcció espaiosa, alta de sostres, amb finestres abalconades i una *coronisa* que no arribava a barbacana, armada de temibles canals que en dies de pluja abocaven l'aigua ---», en *Silèni*, cap. 11 (p. 140).

Sovint s'ha aplicat a un relleix o caire superior de cingle o de roca: «Els trabucaires! Sí, però eren lluny. Alçant el cap i mirant a la *cornisa* de la immensa cinglera que envolta la vall, se veia una filera d'homes armats, seguint el camí de Ribelles, que voreja l'espadat», Mrn. Vayreda (*La Panyalada*, iv, p. 73). «Corbs marins, tot un esbart: si un vola, tots els altres prenen el vol, i se posen damunt ses *gornises* de sa costa roquera, d'a on, com des d'una fortalesa de llur pertinença, miren a baix meravellats», Arx. Ll. Salvador (143-4). Griera, BDC xx, 204, 92) dóna aquesta variant *gornisa* com de Menorca (Migjorn Gran) i de Sant Hilari Sacalm; ací «part de la teulada, que construïda de pedra picada i de rajoles, sobresurt de la façana per guardar la paret de pluges», allí «filada amb cos sortint bossellat davall les bocateules»; pedra de trencador que es treu a posta per la *cornisa*»; amb *co-* a St. Feliu de Guíxols, Vic, St. C. de la Ràpita i Vinaròs, amb les accs. 'teules que surten fora de la teulada', 'rec que recull l'aigua de la teulada' i *cornisa de l'armari*.

Ben poc cal afegir al que ja dic en el DCEC (1,904) sobre l'origen i sobre les formes en les altres llengües romàniques i llur història. Notem especialment que en occità hi ha *cornis*, ja el 1520, i fr. mj. *coronice* S. xvi (*cornicette*, però, S. xv), cast. *cornisa* des de 1526, fr. *corniche* des de 1561; el francès sembla venir de l'italià, on *cornice* és usual des de 1563, si bé *cornicetta* S. xv, i el mateix *cornice* ja surt en la *Commedia* de Dante; però en les altres llengües potser és independent de l'italià.

DERIV.: *Cornisament* [1868, *SLitCosta*]. En el sentit de 'tomb que es dóna circularment a una cosa': «girato ha il monte in la prima *cornice*», *Paradiso* xv, 93 (també repetidament en el *Purgatorio*, on el cita Tommaseo).

¹ Si «fent una *coronisa* ab papol de paloma» s'ha de llegir *pàmpol de p.* si per *pàmpol* es pot entendre 'planxa de reflector per a la pesca de la tonyina' i per *paloma* la coneguda corda nàutica (*AlcM*, § 3 i § 9) (o cosa semblant).

Cornitxol, *corniúlls*, *cornucòpia*, *cornuda*, V. *corn* *Cornudell*, *cornudella*, V. *corner* *Cornúpetà*, *cornut*, V. *corn* *Cornyer*, *-era*, V. *corner*

COROGRAFIA, pres del gr. *χωρογραφία* 'descripció d'un país', cpt. del gr. *χώρα* 'lloc, espai', 'país' i *γράφω* 'jo descriu'. □ 1.ª doc.: 1695, Lacav.; 1803, Belv.

DERIV.: *Corògraf* [-fo, Belv.], gr. *χωρογράφος*. *Corogràfic* [Lacav.; Belv.] (id.), gr. *χωρογραφικός*.

Coroides, *coroiditis*, V. *còrion* *Corolla*, *corollari*, *corolliflora*, V. *corona*

COROMINA (també *colomina*) 'camp bo i situat a proximitat d'una pagesia', surt, per dissimilació, d'un més antic *conomina*, i, aquest, del ll. tardà CONDOMĪNA 'camp adjacent a un mas', derivat d'un anterior CONDOMĀ 'casa amb cort i altres dependències', derivat de DŌMUS 'casa' (amb CON- que li conferia el valor de 'allò que va junt amb una casa'). □ 1.ª doc.: *conamina* 777 i 849; *conomina* 1284; *colomina* 1349; *coromina*, 1789.

«Ipsas *conaminas* qui sunt in pago Cortesano», o sigui el rodal de Corts-Castell i Montcortès, en un diploma de Gerri de l'any 849 (Abadal, *Comtats de Pall. i Ribag.*, n.º 41), però abans ja he llegit *conaminas* en un doc. de Cardós, de l'any 777, copiat a la Col·lecció Moreau de la B. Nac. de P. (vol. 1, 11-2). Hi ha, doncs, la normal assimilació de -ND- en *n* (passant per *nn*); «ipso loco que vocant *conamina*», any 1084 a Bassella (Miret, *BABL* VIII, 532); «affrontat ipsa turre --- de meridie in ipsa *conamina* comtale», a. 1007 en el *Cart.* de Santes Creus (n.º 6, p. 6); *conamina* en un doc. del Pla de St. Tirs, de 1154 (*Cart.* de Tavèrnoles, p. 140 [2]); el facsímil publicat junt amb un doc. pallarès de 1094-1112 (*BABL* VII, 106) ens permet comprovar que primer diu «la *conamina* de Salass» i més avall *la condamina*; amb context més instructiu: «habet comes in isto honore unam *conaminam* in dominio de expleto <'amb domini de l'esplet, la collita'>, cuius accipit medietatem eminis et cum ioves, quas ibi donat laborandum», a. 1151 (A. C. A., R. Bg. iv, n.º 233).

Formes amb dissim. vocàlica o-o' > o-d'. Altres vegades o-o' > o-e': *condemina* c. 1080, *Liber Feudorum* II, n.º 558, p. 70.¹ Però val a dir que també es troba des de sempre la forma amb o-o sense dissimilació, conforme a l'etimologia, i que és la que s'ha imposat en les formes catalanes modernes *coromina* i *colomina*: *condomina* en un doc. de 1122, publicat entre els d'Ovarra per Martín Duque (150.8); «mee *condemine*», a. 1123 (*InvlC*, s. v. *colomina*); *condominas* quas habeo in ---, en doc. rossellonès relatiu a Bompàs, de 1172 (Col·l. Moreau, vol. 76). La forma *condamina* en el baix llatí de Catalunya, com en el de tots els dominis francs, apareix en grans masses: però això és simplement baix llatí de tradició notarial, i interessa molt poc.²

Hi ha després formes anàlogues a les que han triomfat en definitiva: «loco vocato a la *conomina*» en un doc. de Cotlliure de 1292, que és potser la mateixa «Torre de la *Conomina* sobre Cotlliure» esmentada en la *Crònica* del Cerimoniós (119), i *conomina* en altres dos docs. del mateix lloc i any, i altres senegles exemples d'aquesta mateixa forma en altres paratges rossellonesos en els anys 1284, 1322 i 1389; «bordam de les *Conomines*», 1293, i amb e: ses *Conemines* a. 1318, i les *Conemines* 1398 (*InvlC*); «una terra nomenada La *Conomina*: és terra campa ab rengues de ceps», *Spill* de Castellbò, a. 1518 (f.º 74v). En